

SZERKESZTŐI OLDALAK

DR. MAROSI LAJOS

Területi hiányleltár (Horror vacui)

Nemcsak fizikusok, filozófusok, képzőművészek iszonyodhatnak az üres helytől, hanem lapszerkesztők is. Az utóbbiak úgy érzik, ha az oldalt nem tölti ki a szöveg, oda kell szerkeszteni még valamit. Kovács Tibor idejében a Területi Statisztika ezt szakmai reklámokkal oldotta meg, én pedig egyre inkább ábrákat, fényképeket kértem vagy készítettem az üres féloldalakra. (A folyóiratunk történetét feldolgozó cikksorozatban még a tízéves szünetelést is sikerült „kiküszöbölni” Nemes Nagy József segítségével, aki a nagybetűs Területi Statisztika helyett a területi statisztika mint szakma évtizedét mutatta be.)

Most azonban egy nehezebben kezelhető ürrel hozakodom elő: azokkal a témákkal, amelyeket nem írtam meg, pedig eszembe jutottak. Némelyiknek az ötletét dédelgettem, másikhöz anyagot gyűjtögettem, de megmaradtak álomnak. (A folyóirat oldalai ettől nem üresen jelentek meg, „szerencsére” mindig jutottak rájuk cikkek, amelyekkel volt mit bíbelődni.)

Érdekek, dilemmák, fejlesztési döntések Szabolcs-Szatmárban (1965–1981)

Húsz évig dolgoztam Szabolcs-Szatmár-(Bereg) megyében. Iparával több szempontból volt alkalmam ismerkedni. Először tervezőmérőként a tiszalöki hajójavítással, azután kutatóként a technikai kultúrával, később az iparfejlesztési döntések mechanizmusával, végül a nyíregyházi átképző központ vezetőjeként a munkaerőpiaccal. A döntési mechanizmusokba – utólag – akkor láttam bele, amikor 1988-ban *résztanulmányt* készítettem „Politikai, ideológiai és érdek-képviselési törekvések Szabolcs-Szatmár megye gazdasági életében, településfejlesztésében (1965–1981)” címmel. A munka forrását az MSZMP megyei vezető testületeinek határozatai, jegyzőkönyvei, jelentései alkották, amelyek általában politikai döntéseket tartalmaztak. Főbb kutatási szempontjaim a következők voltak.

Egy-egy döntés

1. felsőbb ösztönzésre vagy helyi kezdeményezésre született?
2. mennyiben épült elméleti alapokra, mennyiben volt pragmatikus?
3. milyen mértékben felelt meg azoknak az érdekeknek, amelyekre hivatkozott?
4. tükrözte-e az objektív folyamatok vagy helyzetek ellentmondásosságát; tartalmazott-e logikai hibát?
5. meghozatalában milyen szerepe volt a vezetői tekintélynek, a felsőbb szerv kiküldöttjének, a szakértői véleményeknek, a közvéleménynek, a testületi ülésen lezajlott vitának?
6. mennyire vállalta át a tanácsi testület vagy a társadalmi szervezetek funkcióit?
7. tekintettel volt-e a szélesebb társadalmi hatásra, összhangban volt-e más döntésekkel?

8. milyen mértékben volt operacionalizálható, és milyen mértékben fejezett ki általános kívánságot?
9. meghozatalakor hogyan kezelték a kisebbség véleményét?
10. után mit tettek megismertetéséért és végrehajtásáért?
11. nyomán mennyiben különböztek egymástól a járási-városi testületek határozatai, kifejeződtek-e ezekben helyi sajátosságok?

1965-ben a pártközpont a megyei végrehajtó bizottságra (VB) bízta, hogy fogalmazzon meg évtizedekre szóló fejlesztési koncepciót, amelyet majd a Politikai Bizottság megerősíthet. A VB óvakodott attól, hogy a nagy lehetőségtől elvakulva illúziókat keressen, kívánságlistát állítson össze. Igyekezett végiggondolni a megye természeti és társadalmi adottságait, ezekre alapozni a fejlesztést. A mezőgazdasági termékek szinte kínálták az élelmiszeripar, a Szovjetunióból érkező nyersanyagok és energiahordozók pedig az egyéb feldolgozóipar telepítését. Mindehhez adva volt 100 ezer foglalkoztatásra váró ember, sőt még többen is, akik majd a paraszti munkájukat váltották fel iparival.

Tipikus dilemma volt a munkaigényes szembeállítása a korszerűvel, mivel az utóbbiban a döntéshozók veszélyeztetve látták a foglalkoztatás ügyének sikerét. Az első titkár így fogalmazott: „Felvetődött a dohány feldolgozása. Nem kell ahhoz ragaszkodni. Olyan automata gépsorok végzik ezt a munkát, hogy alig foglalkoztat embereket. Nekünk jobb az, hogy a dohányfermentálást idetelepítik... Ez politikailag is megnyugtatja az embereket.” A hosszú távú koncepcióhoz aligha passzolt a következő vélemény: „Nyírlugos Szennyespuszta egy nagyon szerencsés helyzetben van például, mert a téli időszakban tudnak seprőt készíteni. Így a TSZ-tagok téli foglalkoztatása meg van oldva. Nem kívánkoznak onnan sehova. (...) Vagy itt van például a tévé-alkatrészgyártó kisüzem. Úgy tudom – nem láttam még a gyakorlatban –, vannak kézi csörlőgépek, amelyekkel a tekerceselést lehet végezni. A tranzisztort is így csinálják.”

1968-ban már szempont volt, hogy a párt vezető szerepének érvényesítése során melőzni kell a gazdasági életbe való aprólékos beavatkozást. Ennek ellenére az akkori megyei vezető így számolt be a mezőgazdasági miniszter szabolcsi programjáról: „Dimény elvtárs látogatásának többféle haszna lesz. Programon kívül meglátogattuk a Mesterséges Megtermékenyítő Állomást. Ott látta a miniszter elvtárs, hogy tartunk egy csomó olyan bikát, amelyeknek 10 éve nem tudjuk, mi az eredménye. Olyan bikákat, amelyek nem felelnek meg a kívánt fejlesztésnek. Ezeket most fel fogják számolni.”

1977-ben újabb párthatározat született, amely az 1965-ösnél igényesebb volt: a termelési szerkezet tudatos fejlesztésére törekedett, és nagyobb jelentőséget tulajdonított az infrastruktúra kialakításának.

A szóban forgó időszak gazdasági, iparfejlesztési problémáiról gyakran írtak a Területi Statisztika szerzői is (Bartke István, Kovács Tibor, Komjáthy Edit, Márkus Viktor és sokan mások). Szerettem volna az adataikat párhuzamba állítani résztanulmányom információival (a testületi előterjesztések is hivatkoztak a statisztikára): vajon találkoztak volna-e a párhuzamosok valahol? Nem jutott időm erre az összevetésre.

Egy tanulmányt mégis megemlítek (Barta Györgyi: „A falusi ipar területi problémái”, 1979/4.), mert ennek a tartalmi relevancián kívül jelentősége van a folyóirat történetében is. A cikk első oldalán ez a lábjegyzet áll: „Lapunk Szerkesztő Bizottsága több vonatkozásban nem azonosítja magát a szerző álláspontjával. Ennek ellenére a tanulmány publikálása mellett döntöttünk, mert a regionális gazdaságpolitika egy olyan lényeges témakö-

réről van szó, amelyben az álláspontok ütköztetése és tisztázása megítélésünk szerint rendkívüli fontossággal bír. Erre való tekintettel az e témát érintő vitáirásoknak folyóiratunk további számaiban örömmel adunk teret.” (A Területi Statisztika Kovács Tibor vezette új folyama is közölt úgy írást, hogy eleve kifejezte egyet nem értését: ez Baló István salföldi polgármester levele volt a kistelepülések polgármestereihez /2004. március/. A szerkesztőbizottság 2008 májusában vitát kezdeményezett a várossá nyilvánításokról, 2011-ben pedig rovatot nyitott a vitának, s ez a rovat megelevenedni látszik.)

Csak sejthető, hogy 1979-ben mivel nem értettek egyet a szerkesztők, de az már a Barta-tanulmány elején kitűnik, hogy a decentralizációs politika helyes vagy helytelen ipartelepítési gyakorlata volt a téma. „Nem lehetetlen – írta a szerző –, hogy a falusi ipar visszaszorításának igénye az ipar extenzív fejlesztésének utolsó, valószínűleg sikertelen próbálkozását jelenti, hiszen a 60-as években a falusi telephelyek sorát is éppen a munkaerő utáni kutatás hozta létre.”

Szóval lett volna mit vizsgálnom több évtizedes távlatból.

Vas megye közbiztonságának titka

Egy időben a bűncselekmény-statisztika adatait én közvetítettem a KSH megyei igazgatóságaihoz. (Ennek az volt az előzménye, hogy 1993 táján a nyíregyházi büntetés-végrehajtási intézetben tanfolyamot vezettem az átképző központunk tematikája szerint. A cél a szabadulás utáni munkavállalás megkönnyítése volt. Az élmény számomra marandónak bizonyult, és a témát jobban meg akartam ismerni.)

1999-ben cikket írtam a Területi Statisztikába „A bűncselekmények gyakoriságának változása térben és időben” címmel. Durkheim szavaival indítottam: „A bűnözés normális jelenség, s az szorul magyarázatra, ha anomália áll be a gyakoriságában.” Az anomália az idő dimenziójában szembeszökő volt. Az áttekintett időszak (1989–1997) alatt a bűnesetek száma megtöbbszöröződött, struktúrájuk pedig átrendeződött. A térbeli különbségek közül felfigyeltem arra, hogy Vas megye a 100 000 lakosra jutó bűncselekmények terén néhány főcsoportban nagyon kedvező statisztikával rendelkezik. A személy elleni, a házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs elleni, valamint a vagyon elleni cselekményekről van szó. Ez utóbbinak egyik megnyilvánulása az a jelenség, hogy ott becsületkasszába lehet (lehetett?) fizetni az utcára kitett áruért. (Igaz, Vas megye a dicstelen 2. helyre került – Győr-Moson-Sopron után – a gazdasági bűncselekmények gyakorisága szempontjából.) Még egy vonzó adat: Vas megye az erőszakos és garázda jellegű bűncselekményeknek is ritkán (a legritkábban) volt helyszíne. Tanulmányomat ezekkel a szavakkal fejeztem be: „A polgárőri aktivitás sajátos földrajzi elhelyezkedését¹ feltehetően az okozza, hogy bizonyos területeken a kevesebb tulajdonukat érzékelik közvetlen veszélyben lévőnek az emberek, másutt pedig a félténivalójuk több, még ha a fenyegetettség kisebb is. Ezen túlmenően szerepe lehet a dologban a vidék más társadalmi jellemzőinek, akár kulturális hagyományainak is. Vas megye titkát mindenképpen ilyen dimenziókban kereshetném. De ez már más szempontú és eszköztárú vizsgálódást igényelne.”

¹ 1998 szeptemberében a 100 000 lakosra jutó polgárőrök száma a két északkeleti és a két legnyugatibb megyében volt a legmagasabb.

Mielőtt újabb szempontokat alakítanék ki és hipotéziseket fogalmaznék meg, át kell tekintenem, mi történt 1998 óta: fennáll-e még Vas megye különleges helyzete? Az elsődleges adatokat legegyszerűbb a területi statisztikai évkönyvekből venni, mert ezeket hosszú évekig a Területi tájékoztatási osztály munkatársaival szerkesztettük. (Néhány hiányzó kötetet a mindig segítőkész tördelőszerkesztő, Bada Csilla varázsol elő.)

Az 1998 és 2005 közötti adatok azt mutatják, hogy a személy elleni és a vagyon elleni bűncselekmények (népességárányos) gyakorisága Vas megyében tartósan alacsony volt. A megyék és Budapest húsztagú rangsorában Vas igen kedvező helyezéseket ért el.

A *személy elleni* bűncselekmények 10 000 lakosra jutó száma 10–12 volt, s ez 19–20. helyezést biztosított a rangsorban (a legjobb helyeket). A *vagyon elleni* bűncselekmények 10 000 lakosra jutó száma 275-ről némi ingadozással 174-re ereszkedett a jelzett 8 év alatt, és ez legtöbbször a még mindig elegáns 16–19. helyet biztosította. (2003-ban tapasztalható volt egy kis megingás: 12. hely.)

2007 rendhagyó év volt Vas megye statisztikájában mindkét bűncselekmény-főcsoport szempontjából. (A statisztika nem a bűnelkövetés évét mutatja, hanem a nyomozás befejezését.) A *személy elleni* bűncselekmények gyakorisága monoton emelkedésnek indult, a rangsorban a megye a 15. helyre került átmenetileg. 2009-ben a 10 000 főre jutó esetszám közel 18 volt, bár ekkorra a megye visszakapaszkodott a rangsorban a 18. helyre. A *vagyon elleni* bűncselekmények szempontjából másképpen jelentkezett a trend 2007. évi törése. Az esetek gyakoriságában ez az esztendő helyi maximumot hozott ugyan (a közepes, Vashoz nem méltó 9. helyezéssel), de utána folytatódott a gyakoriság csökkenése: 2009-ben 163 ilyen típusú bűncselekmény jutott 10 000 lakosra. A helyezéseket természetesen a többi terület egység bűncselekmény-gyakoriságának alakulása is befolyásolja, márpedig 2007-től jelentős anomáliák figyelhetők meg több megye (például Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar) adataiban.

Néhány további kérdés:

- Indokolt-e Vas megye kiemelt vizsgálata, vagy inkább egy néhány megyéből álló csoportot kellene együtt kezelni? (Ha az utóbbira hajlunk, akkor összefüggő területet rajzoljunk-e körül a vizsgálat céljára, vagy hasonló bűncselekmény-statisztikai paraméterek alapján alakítsunk ki csoportot, akár olyat, amelynek elemei nem határosak egymással?)
- Milyen időtávra vezethető vissza Vas kedvező állapota? Hasonló volt-e a helyzet az 1989-es rendszerváltás előtt, a két világháború között, Trianon előtt? Összefügg-e bizonyos típusú bűncselekmények kisebb gyakorisága nyugati határunk szerepének ártértékelődéseivel?
- Milyenek a közbiztonság megyén belüli területi különbségei? Ha létezik a kistérségek (és a városok) közötti jelentős szóródás, akkor kínálkoznak-e hipotézisek ezek okaira?
- Mit mutat a statisztika a bűnelkövetőkről? (Ezt a kérdést 1999-es tanulmányomban sajnos nem vizsgáltam.)
- A KSH által évtizedek óta rutinszerűen átvett nyomozati és bírósági statisztikán kívül milyen forrásokból lehetne kvantitatív és kvalitatív információkhoz jutni a vizsgált jelenség mélyebb elemzéséhez, ok-okozati összefüggések vizsgálatához? (Kriminológia? Szociológia? Társadalomföldrajz? Néprajz?)
- Hogyan használhatók a népszámlálások adatai témánk vizsgálatához?

Az anomáliákra kell koncentrálni: a főcsoporton belül mely bűncselekmények váltak ismertté tömegesen? A kilengésekből mennyit magyaráz meg a társadalmi helyzet változása, és mennyit a joggyakorlaté?

„Rozsdás vasszögek” a nyelvünkben

A Területi Statisztika új folyamának az 1997. novemberi, bemutatkozó számtól a 2004. májusi számig külön olvasószerkesztője volt. Az impresszumban ebben a minőségben szerepelt Pásztor Margit, de ő (nyugdíjas) közgazdászként inkább szakmai kérdésekkel foglalkozott. Az első évben a profi, statisztikához edződött olvasószerkesztő Simkó Gyuláné volt. 1998 novemberétől 2004 májusáig Schiffer Anna végezte az olvasószerkesztést. Mindhárman méltóak arra, hogy tisztelettel említsem működésüket. Az olvasószerkesztés nem látványos és nem hálás feladat, de felelősségteljes értelmiségi munka.

Pár hónappal Kovács Tibor halála előtt Anna nyugdíjba ment. Attól kezdve az olvasószerkesztést is magam végeztem. Sok tapasztalatot gyűjtöttem (más folyóiratoknál is), tízezer oldalnyi korrektúra került ki a kezem alól. Ezek töredékéből összeállítottam egy segédletet a szerzők számára, ami a KSH honlapján olvasható. Többet is ki lehetett volna hozni belőle: tanulmányt vagy egy egész könyvet. Valaki azt mondta erre az ötletemre, hogy nem lenne szerencsés a *rossz* tapasztalatokra építve kézikönyvet írni. Én visszakérdezek: akkor se, ha ezek *gazdag* tapasztalatok?

Grätzer József „Szórakoztató időtöltések, cseles csalafintaságok” c. könyvét² bizonyára sokan élvezték gyerekkorukban. Szerepel benne egy körmondat, amelynek csak első harmadát idézem. „Valamint a kalucsnira tapadó agyag ölelő karjaiból kibontakozó kocsikerék csikorgása által megriasztott tanyai kuvaszkutya bundájába kapaszkodó kulancsbogár szeméből kicsorduló könnyecseppekben visszatükröződő régi rabló lovagvár fölvonóhidjából kiálló rozsdás vasszögek összetartják annak alkotórészeit, azonképpen tartson össze benneteket a barátság és a szeretet...” Amikor megtetszett és megtanultam, nem gondoltam volna, hogy 50 évvel később a körülményes, túlrészletező fogalmazás mintapéldájaként fogom felidézni. Amit a mondóka szerzője játékból kitalált, azt mások szakmai gondolataik kifejezésére használják. Bemutatok két példát.

1. „A korábban a feketeszén- és uránbányászatáról híres Dél-Dunántúl, valamint a bányászaton és kohászáton alapuló gazdasággal rendelkező Észak-Magyarország helyett a jelentős feldolgozóipari kapacitásokkal rendelkező Közép- és Nyugat-Dunántúl lett az ország ipari központja a közép-magyarországi régió mellett.”
2. „Amennyiben ez a munkaerő 'eladható', azaz ilyen képességekkel más régióban működő vállalatok számára is alkalmas lehet, úgy amennyiben azok rendelkezésre állását kedvezőbb feltételekkel tudja a vállalatok számára elérhetővé tenni, úgy komparatív előnyei megnőnek más régiókhhoz képest – vagy nevezhetjük globális versenyképesség javulásának is; mondandóm szempontjából ez csak terminológiai különbség.” Ez a mondat a fenti mondókán kívül még a Bikini dalszövegére is emlékeztet: „Vasárnap este buli lesz, ha eső nem lesz, ha lesz, nem lesz, ha nem lesz, lesz.” Kritikám építő jellege érdekében illik a megoldásra is javaslatot tennem: „Amennyiben ez a munkaerő 'eladható', ha ilyen képességekkel más régiók-

2 5. kiadása (108 ezer példányban) a Móra Ferenc Könyvkiadónál jelent meg 1986-ban.

ban működő vállalatok számára is alkalmas lehet, s kedvezőbb feltételekkel tud a rendelkezésükre állni, akkor előnyei megnőnek más régiókhöz képest. (Ezt nevezhetjük a globális versenyképesség javulásának is – mondandóm szempontjából a különbség csak terminológiai.)”

Megszívlelendő Németh László intelme: „Ha a helyes magyar fogalmazás szabályait egybe kéne tömörítenem, ezt mondanám: ne használj olyan szót vagy ragot, amelyet erőltetés vagy félreértés veszélye nélkül el lehet kerülni.”³

Ha megírtam volna az olvasószerkesztői tanulmányt, szembeötlő helyen szerepeltettem volna benne az idegen szavak használatát. Nem a „bottom-up” és a „top-down” féle kifejezésekre *fókuszállok*, hiszen ezeket sok szerző zárójelben adja meg a magyar szavak után azok számára, akiknek az „alulról felfelé” és a „fentről lefelé” nem elég érthető. Az se tragédia, ha *buttomot* ír valaki, hiszen az lehet elütés is, olyan, mintha a szó magyar megfelelőjét egy g-vel írta volna. Kijelentem továbbá, hogy semmi bajom a következő szavakkal: ambiciózus, aspektus, determinizmus, gentleman, geográfia, globálisan, hidrogén, historiográfia, interdiszciplináris, interpretáció, klimatikus, kognitív, koloniális, kommunikáció, konstruáltság, kontextus, koreografált, kozmopolitizmus, kvantitatív, legitimitás, lokális, materiális, mobilizációs, morfológia, naturalista, navigáció, ontológiai, partikuláris, pluralizmus, posztkolonialista, posztstrukturalista, potenciális, prototípus, provinciális, publikál, puritanizmus, recenzio, rekonstruálás, reprezentációs, retorika, revizionista, standardizáló, szubnacionális, transzcendensen, uniformizálás, univerzálisan, univerzalitás – semmi bajom velük *egyenként*. Csakhogy ezeket egyetlen cikkből vettem! Viszont a következőkkel akkor is bajom lenne, ha egyenként találkoznék velük (bár szintén csoportosan szerepeltek, ugyanabban a tanulmányban, mint az előbbie): aktáns, cultural studies, diskurzus, diszkurzív, episztemikus, episztemológia, gender studies, genealógiai, hermeneutikai, heterotópia, ikonográfiai, kompartmentalizáció, kontextualizál, performatív, poszthumán, prezentizmus, science studies, szituált racionalitás, szociálkonstruktivizmus, transláció.

Probáld Ferenc geográfus, az MTA doktora, az ELTE korábbi tanszékvezetője a 70. születésnapja alkalmából készített interjúban óvja a fiatal kutatókat, „hogy a nemzetközi társadalomtudományi és -földrajzi szakirodalomban igen elterjedt elméletieskedésbe, filozofálásba túl mélyen elmerüljenek. Jó lenne, ha főlegesen nem alkalmaznák a különböző posztmodern irányzatoktól kölcsönvett zsargont.”⁴ Probáld tanár úr nagyon a szívem szerint szólt.

Látszólag magyarok a következő szavak és kifejezések, amelyeket sutának mondanék, néha pedig egyszerűen nem léteznek: beágyazatlanság, devizakitetség, feladatellátási hely (mint iskola), gépkocsiüzemanyag-töltő állomás (mint benzinkút), hozzájuthatóság, nevesítés, szándékhiány erősítése, valószínűsíthetőleg.

Sokszor találkozom a *gyanús szavakkal!* Azért nevezem így ezeket, mert nagy a veszély, hogy ködösítenek, egy alkalmasabb szó helyén állnak. Azt tanácsolom mindenkinek, kétszer gondolja meg, mielőtt leírja őket: lehetne-e egyszerűbben és világosabban fogalmazni. Íme néhány példa: illetve, kapcsán, nem igazán, tekintetében, vonatkozóan. („Mi történe, ha minden településről azonos számú embernek kellene a hivatalba utaz-

3 A fordító jelentése. In: Németh László: A mítosz emlőin. Írások a világirodalomról I. Magyar Napló, Budapest, 2005.

4 Az interjút Győri Róbert készítette, a Tér és Társadalom 2011/4. számában jelenik meg.

nia, például egy önkormányzatokkal kapcsolatos ügyintézés *kapcsán?*” A második kapcsán helyett legyen inkább *céljából!*)

További izgalmas témák: a vesszők használata (központosítás), a cselekvés igével való kifejezése, a felsorolások logikája.

Megelőlegezett életinterjú dr. Tóth Géza geográfussal

2010-ben a Területi Statisztika 50. évfolyamában interjúsorozatot készítettem szakmánk hat kiemelkedő személyiségével. Tóth Géza nem lehetett közöttük, már csak életkora miatt sem. Közben egyre többet dolgozik ezért a folyóiratért. A legközelebbi hasonlóan kerek évfordulót nem tudom bevárni, ezért előre elkészíttem az interjúból azt, amit lehet. (Mint mondtam, vizsgáljuk az üres lapoktól.)

Kedves Géza! Először tisztázzuk az olvasók kedvéért, hogy a korkülönbség ellenére tegeződünk. Amikor a Területi Statisztika a századik évfolyamába lép, te 84 éves leszel, a szakma nagy öregjei közé tartozol, de amikor először találkoztunk, akkor 22 éves múltál, én meg 49.

1999 őszén pályakezdő kutatóként szerepeltem egy ifjúsági vidékfejlesztési konferencián, Gödöllőn. Te a KSH képviselőként voltál ott. Elkérted a dolgozatomat, és megmutattad Kovács Tibornak, aki felajánlotta a publikálás lehetőségét a Területi Statisztikában (A logisztikai szemlélet megjelenése a Záhonyi Vállalkozási Övezetben, 2000/márc.). A cikk ügyében sokat leveleztem veled, és mivel munkahelyet kerestem, megkérdeztelek, nem tudsz-e állást a KSH-ban. Tudtál, s bár nem az első javaslatod jött be, végül is Kovács Tibor ajánlott egy munkakört. Így kerültem a KSH-ba.

Van még egy hasonlóság kettőnk pályáján: mindketten Szabolcsból jöttünk Budapestre. Milyen út vezetett Tiszadáról a geográfus szakmába és Gödöllőre? Bizonyára nem autópálya... Tiszadada közlekedésében még a komp is szerepet játszott akkoriban.

Tényleg működött még a Taktakenéz–Tiszadada kompjárat, de én nem Miskolcra, hanem Debrecen felé utaztam, így nem használtam a kompot. A Református Kollégium Gimnáziumában voltam diák, ahol olyan nagyjaink tanultak, mint Csokonai, Arany, Móricz. A földrajz és a történelem érdekelt, ezért a Kossuth Lajos Tudományegyetemen tanultam tovább, ezen a két szakon. Harmadév végén felvettem a terület- és településfejlesztő szakgeográfus szakot is. Akkoriban még a logisztika és területfejlesztő hatása érdekelt, így OTDK-dolgozatomban Záhonyról írtam. Az OTDK ugyan nem hozott számomra különösebb eredményt, de témavezetőm, Süli-Zakar István professzor úr javaslatára részt vettem azon a gödöllői konferencián. Bevallom, nem sok kedvem volt elmenni: nem láttam, milyen jelentősége lehetne számomra. A fejlemények viszont rácaffoltak a kételyemre.

Milyen szerepe volt KSH-beli pályafutásodban Kovács Tibornak?

Nem könnyű róla elérzékenyülés nélkül beszélni. Rengeteget kaptam tőle szakmailag és emberileg. Figyelte a munkámat, támogatott, olyan feladatokkal bízott meg, amelyekről ő tudta, hogy meg fogok velük birkózni, akkor is, ha magam nem voltam ebben biztos.

Ma is élénken él bennem a pillanat emléke, amikor megbízott, hogy vezessem a vidéki agglomerációkat és településegységeket lehatároló KSH-s bizottságot. Megrettentem, nem fogok-e kudarcot vallani. Ő részletesen elmondta, kikkel egyeztessek, hogyan kezdjek a dologhoz. Ugyanakkor tapasztalt vidéki tájékoztatási osztályvezetőket kért fel a bizottságba, például Sánta Imrénét, Berta Györgynét, Bódiné Vajda Györgyit. A munkában tanácsadóként Kőszegfalvi György professzor úr is részt vett. Így – bár a lehatárolás módszertani kidolgozásában szabad kezet kaptam – Tibor biztos lehetett abban, hogy az eredmények statisztikai és településtudományi értelemben relevánsak lesznek.

Szigorú és pontos ember volt, de mindig akadt egy jó szava a többiekhez, szeretettel fordult az emberekhez. Egyszer a KSH előtti zebrán balesetet szenvedtem, és a kollégáktól hallottam, Tibor mennyire aggódott értem, milyen dühös volt az autósra, aki elütött. Megkérte az elnökhelyettest, írjon levelet a BRFK-nak, hívja fel a figyelmet a KSH-környéki zebrák nagyobb védelmére. Hetekig posztoltak rendőrök a hivatal környékén a balesetek megelőzésére.

Emlékszel még a doktori iskolára és a PhD-disszertációd írására? Hozott-e változást az életedben?

A disszertációm az „Autópályák szerepe a regionális folyamatokban” címmel írtam. Hát te emlékszel-e rá, hogy a véglegesítésében neked is szereped volt mint a munkahelyi vita egyik opponensének? Sok segítséget kaptam Kovács Tibortól, Faluvégi Alberttól, Kiss János Pétertől, Somfai Andrástól és másoktól, amiért ma is hálás vagyok. Az értekezést később a KSH megjelentette könyvalakban. Ezután kaptam Dusek Tamástól az ötletet, hogy pályázzam meg az MTA Bolyai Kutatási Ösztöndíját, és folytassam azt, amit elkezdtem. (Utóbb a második 3 éves ösztöndíjat is elnyertem.) Így 2011-ben is az elérhetőséggel és modellezési lehetőségeivel, ezek gyakorlati hasznosításával foglalkoztam. Szóval a PhD-fokozat alapvető változást hozott az életembe.

Amikor a Területi Statisztika felelős szerkesztője lettél, már hosszú publikációs listával rendelkezted, docensként működted a Miskolci Egyetemen, és kétgyermekes családapa voltál. Sőt, talán ezt kellett volna először mondanom. Hogy jutott idő mindenre?

Valóban, a fontossági sorrendben a családom az első. Két kisfiunk van, s rövidesen a harmadik gyermekünk is megérkezik. Amennyire erőm engedi, igyekszem minden időmet velük tölteni. Az idén váltottam másodállást, a Miskolci Egyetem Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézetében docens lettem. 2011-ben a legizgalmasabb feladatomból a Területi Statisztika szerkesztői feladatának átvétele volt.

(Van itt egy kis időzavar, tudom, a múlt idő és a jelen idő csapongó váltakozása, amit pedig a cikkekben igyekeztem kiküszöbölni. De hát nem könnyű előrehozott interjút készíteni.) Géza, kíváncsi vagyok, s talán az olvasók is szívesen meghallgatnák, hogyan ment az együttműködés a szerkesztőbizottsággal az első években. Ha jól tudom, a főszerkesztő úrtól minden támogatást megkaptál... megkapsz... meg fogsz kapni...